

Kreativa Sverige: Mer pengar till kulturen

Detta är en i april 2008 reviderad version av Kulturen 2.0, en debattskrift från riksdagens moderata kulturkommitté 2007. Områden som idrott, spel och ungdomsfrågor ingår i kulturens budgetområde. Av de ursprungliga krav på en ny kulturpolitik som ställdes har flera genomförts av alliansregeringen, riksdagen eller på annat sätt blivit verklighet, medan nya tillkommit, varför antalet ökat från 83 till 97.

De medverkande är ledamöter i riksdagens kulturutskott:

Cecilia Magnusson

Hans Wallmark

Anne Marie Brodén

Olof Lavesson

Mats Johansson (red).

Göran Montan

Statens kulturbudget för 2008 återfinns på sidan 28. Den moderata partistämman antog i oktober 2007 ett nytt handlingsprogram med ett kulturpolitiskt avsnitt, se sidan 29.

Synpunkter på innehållet sänds till: mats.johansson@riksdagen.se

Mer pengar till kulturen, mer kultur för pengarna

Kultur är inte detsamma som kulturpolitik. Kulturskapandet har ett egenvärde i sig och formas i huvudsak i det civila samhället, utanför politiken, bortom instrumentella synsätt på kulturpolitikens mål.

Det understryks av att större delen av kulturskapandet sker med privat finansiering; enskildas kulturkonsumtion bidrar med cirka 45 miljarder kronor per år till kultursektorn, vilket är mer än dubbelt så mycket som de cirka 20 miljarder kronor som kommer från staten, regioner, landsting och kommuner (Kulturrådet, 2005).

Tillväxten i kultursektorn är alltså inte enbart beroende av ökade offentliga anslag utan också av människors efterfrågan. Parollen "Mer pengar till kulturen, mer kultur för pengarna" innefattar därför en förhoppning om att medborgarna efter fritt val ska öka sitt kulturella deltagande.

Det minskar inte det kulturpolitiska ansvaret att i ökad grad finansiera kulturarvsbeståndet, skapa förutsättningar för det experimentella och investera i utbyggnad av den kulturella infrastrukturen.

Tillsammans kommer den privata och den offentliga sektorn att i takt med tillväxten öka kulturens andel av ekonomin, till gagn för dess utövare och publik.

* * *

Om målet är att varje generation ska lämna en bättre värld efter sig än den vi kom till, är kulturpolitiken ett medel för detta. En del av kulturutbudet har ingen sådan samhällelig mening utan syftar endast till förströelse, en stunds underhållning.

Men ett rikt kulturland har mer att erbjuda medborgarna i form av upplevelser som i bästa fall leder till ökad självförståelse och individuell utveckling, till att locka fram det bästa hos den skapande och lekande människan, till att höja nivån på mänsklig aktivitet och utmana fördomar.

Föga av detta skapas i de politiska organen. Men kulturskaparnas materiella förutsättningar kan påverkas genom politiska beslut. Ytterst är det dock alltid det slutliga resultatet i form av konstnärlig gestaltning med viss verkshöjd som berikar verkligheten, inte det offentliga stödet i sig.

En samlad utgångspunkt för det kulturpolitiska uppdraget formuleras i alliansens regeringsdeklaration 2006:

”En fri och obunden forskning, fria medier och ett levande kulturliv är grunden för det öppna samhället. Kulturen utvecklar det civila samhället och håller det demokratiska samtalet levande. Kulturen är en omistlig del av ett gott samhälle, och bidrar till människors och samhällets utveckling.

Frihet, mångfald, kvalitet och bredd är vägledande principer i regeringens kulturpolitik. Att försvara tanke- och yttrandefrihet samt erbjuda goda ekonomiska villkor för kulturskapare, folkbildning och kulturinstitutioner är grunden för den kulturpolitik som vi ska föra.

Regeringen kommer att värna vårt gemensamma kulturarv och skapa möjligheter för att det kommer alla till del, oavsett var i landet man bor.”

* * *

Friheten från politiska ingrepp och möjligheten till nyskapande är kärnan i moderat kultursyn: att kulturell mångfald ska stimulera individers intellektuella och emotionella utveckling, bidra till att utveckla det civila samhället och befrukta det offentliga samtalet till gagn för samhällsbygget.

Vad som innehållsligt leder till detta goda kan inte alltid bestämmas på förhand, och därför gäller yttrandefriheten också för alla, inklusive dem som hyser extrema åsikter och propagerar för dessa. Det är i den fria debatten demokratins fiender ska bemötas, inte med censur.

I strävan att utveckla den moderata kultursynen vill vi förena flera klassiska hållningar: konservatismens syn på behovet av kvalitetsinstitutioner och viljan att värna kulturtraditioner, liberalismens frihetsbegrepp och marknadslösningar, modernitetens ifrågasättande av etablerade strukturer och sanningar.

Kulturbegreppet är mångtydigt, från de sköna konsterna till subkulturer. Till de senare hör minoritetsyttringar och livsstilar som inte alltid av en majoritet upplevs som positiva; kulturen kan också ha en destruktiv sida och nyttjas av extrema politiska krafter/sekter.

Vad som är livskraftigt över tid i kulturskapandet avgörs i samspelet mellan de fria utövarna och dem som tar del av upplevelsorna. Det är ingen tillfällighet att antikens dramer och Shakespeares verk fortfarande används för att skildra vår tid; god kultur är av bestående värde. Urvalsprocessen ska inte vara politikerstyrd.

Kulturupplevelser är sällan "gratis" utan betalas oftast av någon. En stor del av kulturskapandet i Sverige sker i den tredje ideella sektorn mellan stat och marknad ("amatörerna"), till exempel med körsång som en av de största folkrörelserna.

Sedan millennieskiftet har de offentliga kulturutgifterna ökat stadigt, även de kommunala anslagen till musik- och kulturskolan. I den första alliansbudgeten för 2007 ökade anslagen till kulturen med cirka en halv miljard kronor (till 10,5). En stor del av ökningen har kommit folkbildningen till del via cirka 300 000 studiecirklar med närmare en kvarts miljon kulturprogram.

I den andra kulturbudgeten för 2008 skedde främst en satsning på programmet "Skapande skola", ett nytt stöd till kulturaktiviteter i årskurs 7-9. Talet om kulturskymning och nedrustning är alltså felaktigt.

Även om kulturskapandet i huvudsak sker för privata medel har staten tunga grundläggande uppgifter när det gäller infrastrukturen på området. Lagstiftning till skydd för yttrandefrihet och upphovsrätt är förutsättningar för ett fritt skapande. Kulturarvet och de nationella institutionerna ska tryggas; ansvar tas för kulturminnesvård och arkiv, i syfte att kartlägga och bevara det nationella minnet för kommande generationer som en del av förmågan att förstå framtiden.

Via anslag till humaniora stimuleras forskning om kultur och kreativitet, liksom såddpengar tillförs experimentell verksamhet där privat riskkapital saknas.

Ett annat ansvar för staten är att tillsammans med regioner, landsting och kommuner se till att kulturyttringar sprids över landet och görs tillgängliga för alla, vilket innefattar att bryta ett utanförskap för minoriteter och människor med funktionshinder. Det sker i huvudsak genom fördelning av ekonomiskt stöd till fria kulturskapare, föreningar och företag, direkt som bidrag eller via upphandling av tjänster.

I det kulturpolitiska uppdraget ingår också att slå vakt om klassiska bildningsideal såväl som moderna kunskapskrav. Kvalitet och effektivitet ska vara ledstjärnor för kulturpolitiken, liksom respekt för institutionernas egenart och kulturskaparnas integritet.

Ett särskilt politiskt ansvar finns för att den offentligfinansierade kulturen bidrar till integration och jämställdhet. Hur detta sker är de enskilda institutionernas uppgift att finna praktiska uttryck för.

De nationella kulturpolitiska målen från 70-talet, uppdaterade 1996, är med hänsyn till den snabba samhällsförändringen föremål för översyn i den kulturpolitiska utredningen. I det förnyelsearbetet är utgångspunkterna att kulturpolitiken ska stimulera

ytrandefrihet, jämlikhet med avseende på delaktighet, mångfald, självständighet, bevarande av kulturarvet, bildning och internationalisering.

Moderat kultursyn präglas av framtidsoptimism. Möjligheterna förefaller större än någonsin, liksom mångfalden. Alfabetisering, digitalisering och globalisering bidrar till att göra världens kreativa tillgångar tillgängliga för allt fler. I den meningen är framtiden redan här, den som nyss bara var en femårsplan i planerarnas visioner.

Samtidigt finns det risker förknippade med det allt snabbare informationsflödet. Den kvalitativa högkulturen riskerar att drunkna i ett brus av lättsmält underhållning och måste därför särskilt värnas. Men öppna marknader och teknologispredning ökar tillgängligheten till sådana kulturupplevelser som tidigare var förbehållna en överklass.

Det innebär att möjligheterna ökar att försörja sig på konstnärskap, från populärmusikens kompositörer till nätsajt kreatörer. Internet bidrar till att binda samman nischpubliker över hela världen, vilka var för sig skulle vara för små som underlag för produktion men som nu går att nå för ofta mindre producenter med begränsade resurser.

De multinationella mediekonglomeraten har inte varit ensamma om att dra nytta av att gränserna sprängts. Som Internetexperten Chris Anderson har visat i studien "The Long Tail" (2006) bidrar den teknologiska utvecklingen till ett rikare utbud med ett liv även för verk i mindre upplagor.

Kulturens internationalisering kan motverka extremism och provinsialism, befördra tolerans och olikhet i en tid av växande konflikter mellan olika civilisationer.

Världarna öppnas i takt med utbyggnaden av bredband i hemmen, där ännu bara en mindre del har full kapacitet till nedladdning via Internet.

Parallellt med globaliseringen är det av vikt att med kulturpolitiska medel stötta den del av kulturarvet som hembygden utgör. Lokal identitet är för många människor ett bidrag till en rikare tillvaro och underlättar förståelsen för det mångkulturella.

Det finns anledning att glädjas över det faktum att de teknologiska genombrotten lett till politiska förändringar; efter den långa striden mot monopolkramarna har Internet besegrat parabolförbudarna. Den privata radion och televisionen har berikat etern tack vare mångfaldsreformer under borgerliga regeringar.

Kulturell attraktionskraft stärker regioners och städers tillväxtkapacitet. Kulturturismen är en expansiv industri. Det bidrar till att kulturskapande i växande grad blir en näringsverksamhet och ger kultursektorn ökad ekonomisk betydelse. Inkluderas ett skapande i bredare mening (till exempel reklam, arkitektur, hantverk, design, mode, dataspel) utgör Kreativa Sverige en motor i landets ekonomi.

Inom EU utgör kultursektorn med sex miljoner anställda 2,6 procent av BNP (2005) en mångmiljardbransch som växer snabbare än ekonomin i stort.

Storbritannien är en förebild i synen på den kreativa sektorns betydelse. Enligt studien "Creative Britain. New talents for the new economy" (2008) omfattar sektorn 7,3 procent av ekonomin (60 miljarder pund) och två miljoner jobb. För att stärka den brittiska konkurrenskraften globalt inrättas en rad nya kulturella lärosäten och ett nationellt talangprogram med 5 000 lärlingsplatser åt ungdomar i kreativa karriärer.

Gränsöverskridande kulturyttringar befruktar vetenskap och hälsa. Aktuell forskning visar att det som i litteraturen kallas kreativa kluster med tolerans för olikhet är viktigare för ett områdes utvecklingskraft än enbart utbildningsnivån. Universitetens roll som intellektuella motorer behöver kompletteras med kulturell skaparkraft för att bidra till framväxten av konkurrenskraftiga tjänstesamhällen.

Det är ingen tillfällighet att främst storstadsregionerna har möjlighet att attrahera kvalificerade kulturskapare och kulturentreprenörer – i Sverige står Stockholm, Göteborg och Malmö för över hälften av vad kulturforskaren Richard Florida kallar "den kreativa klassen", huvudstaden för en tredjedel. Det är angeläget att fler sådana kulturcentra kan växa fram i övriga regioner.

Denna tillväxtprocess lär fortsätta därför att den växande människan vill överträffa egna och andras förväntningar, inte bara genom att tillgodogöra sig andras skapande utan också genom att själv ta steget över i eget skapande. Det talar för fler egenföretagare på hel- eller deltid vid sidan av de fast anställda vid landets kulturinstitutioner och kulturmarknadernas stora aktörer.

I det väntar en expansion för hela sektorn, på helt nya områden om vilka vi idag vagt anar en framtid vid den högteknologiska horisonten. Det kräver förutom reformer av beskattning och trygghetssystem även ökad entreprenörskunskap i de konstnärliga utbildningarna.

I Sverige är utgångsläget gott för folkligt deltagande i kulturens skilda världar. I takt med stigande välstånd har förutsättningarna utjämnats mellan olika skikt i samhället att tillgodogöra sig kulturens frukter. Utbudet är större än någonsin.

Kulturdeltagandet i Sverige är högt i ett internationellt perspektiv. Allt fler besök noteras vid scener, museer, utställningar. Kulturfestivalerna sprider sig över landet.

Trots tidigare stigande biblioteksutlåning har bokförsäljningen stadigt ökat. Trots mediexplosionen är vi fortfarande ett av världens mest tidningsläsande folk, även om prenumerationsgraden sjunker. Den dagliga mediekonsumtionen uppgår till närmare sex timmar. 75 procent av hushållen har tillgång till dator.

Allt fler svenskar blir eller skulle vilja bli kulturskapare. Bredd föder elit.

Det innebär inte att problem saknas. Utbildningsfaktorn är alltjämt ett hinder för deltagande och könsbalansen ojämn; en tredjedel av kvinnorna är mycket aktiva, bara en femtedel av männen. Bland frekventa bokläsare ökar könsgapet; hälften av kvinnorna läser regelbundet, bland män bara var tredje. Ännu spelar även geografins roll; de landsbygdsboende har mindre kontakt med institutionskulturen än storstadspubliken.

Skolan är en av de viktigaste kulturella institutionerna. I skolan kan alla barn nås på lika villkor, oavsett hemförhållanden och bakgrund. Ordinarie undervisning ska ge grundläggande kunskaper i musik, historia, litteratur, bild och slöjd.

Genom kunskap om våra rötter bygger vi identitet och kontinuitet. Kulturarvet innehåller våra minnesnycklar. Kunskapen om det förflutna ger perspektiv på vår egen tid och respekt för gångna och kommande generationers liv och arbete. Denna kunskap skapar tolerans och förståelse för andras kulturarv.

Samtidigt är det viktigt att eleverna tränas i kritisk granskning, även av kulturens yttringar. Alla elever måste få möjlighet att ta del av utställningar, konst, musik, teater och dans under skoltiden för att kulturupplevelser ska vara en naturlig och viktig del i barns vardag och väcka unga människors intresse för eget skapande.

Kultur i skolan är ett led i strävan att föra in ett barnperspektiv i kulturskapandet, som motvikt till trender av självbespeglning, könsschabloner och underhållningsvåld i medierna. Den kan också utjämna villkoren för elever från språk- och studiesvaga hem.

* * *

Kulturpolitiken får aldrig tjäna som ett instrument för ensidigt partiegoistiska syften eller ideologisk propaganda. Spåren förskräcker från de auktoritära regimer där kulturen tagits i partiets tjänst och bidragit till att utveckla och befästa enpartistaten och dess ideologiproduktion. En kulturagenda som styrs av det för dagen politiskt korrekta bidrar till enfald snarare än mångfald.

Det talar för decentralisering. Föga inom kulturskapandet lämpar sig för detaljreglering via lagstiftning och beslut av riksdag och regering, den centrala zonen i Stockholm. Och regleringar blir inte bättre av att beslutas på EU-nivå annat än i den mån de bidrar till att avskaffa gränshinder.

Det ligger i sakens natur; kulturen vill vara fri från politisk styrning, ifrågasättande snarare än bekräftande, nyskapande mer än upprepande.

Anslagsgivningen måste därför förändras så att större tilltro sätts till kulturutövarna och professionaliteten vid landets kulturinstitutioner. Det minskar behovet av öronmärkta bidrag och specialprojekt. Stödet ska utformas så att det främjar regional utveckling, men måste utgå från de kulturpolitiska mål och prioriteringar som satts upp.

Lika viktigt är att sprida makten över besluten för att motverka tendensen till sammanblandning av rollerna som bidragsgivare och mottagare. Ökad omsättning bland beslutsfattarna behövs, liksom regelbunden revision av måluppfyllelsen i verksamheterna.

Av dessa yttre förändringar följer att behovet av existerande institutioner och stödformer bör omprövas med jämna mellanrum. Kulturpolitikens verktygslåda måste förnyas i takt med omvärlden.

* * *

STÄLLNINGSTAGANDEN

Kulturens frihet

1. Detta är ett genomgående tema i den moderata kultursynen; politiker ska utöver budgetrestriktioner inte diktera kulturens innehåll. Politisk centralstyrning undviks i möjligaste mån på alla områden.
2. Det är ett politiskt ansvar att göra kulturlivet tillgängligt för alla, även för människor med funktionshinder.
3. Ett öppet kulturliv präglas av jämställdhet i betydelsen lika villkor och möjligheter för kulturskaparna oavsett kön.

Ansvar för kulturarv och miljö

Kulturarvet handlar om traditioner, kulturmiljövård, vård av byggnader och andra institutioner. På denna grund byggs trygghet och identitet. Kunskap om det förgångna ger oss perspektiv på vår egen tid.

Inget kan ersätta det folkliga och frivilliga engagemanget för hembygden. Statens ansvar är att säkra de ekonomiska förutsättningarna. Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och läns museerna har att verka för att statens medel används på rätt sätt.

Det är viktigt att understryka det enskilda ägandets betydelse för bevarandet av kulturarvet och kulturmiljön. Detta bör färga av sig på de verktyg som finns tillgängliga i kulturvårdsarbetet, till exempel kulturmiljöförklaring och renoveringsstöd.

Sverige har sedan länge höga ambitioner på området, men kulturvården måste samverka bättre med det omgivande samhället. Kulturminneslagens bestämmelser hämmar många projekt och leder till intressekonflikter.

Ansvar för kulturmiljöfrågorna ligger i dag hos många olika instanser. När det gäller arkeologi är såväl länsstyrelser, läns museer och Riksantikvarieämbetet som kommuner och enskilda byggherrar och markägare inblandade. Detta samspel bör effektiviseras.

4. Kostnadsansvaret vid arkeologiska utgrävningar ska göras tydligare.
5. Undantaget för uppdragsarkeologi i lagen om offentlig upphandling ska avskaffas.
6. Fler privata entreprenörer kan bidra till metodutveckling och rationaliseringar.

Kultur ger fler och bättre jobb

Ökad samverkan mellan kulturskapare och näringsliv stärker arbetslinjen även inom kultursektorn. Genom att stödja verksamheter som bygger broar mellan näringsliv och kultur kan vi både få en blomstrande arbetsmarknad för kulturskapare och ökad konkurrenskraft för svenskt näringsliv. Fler företag som satsar på kultur i den egna verksamheten bidrar till ökad efterfrågan på kulturskapare.

Forskning visar att kulturaktiviteter på jobbet leder till ett hälsosammare arbetsliv med bland annat lägre sjukskrivningsantal som resultat. Ett bra exempel är att metodiskt föda in kreativ stimulans på en arbetsplats på det sätt som bland andra Skådebanan i Västra Götaland gör.

Mer forskningsresurser ska avsättas för att belägga hur kulturen påverkar det allmänna hälsoläget, försenar åldrandet och hjälper ungdomar att bättre uppnå kunskapsmålen.

Människors välbefinnande påverkas av miljön de vistas i. Det ställer krav på kvalitet i utformningen av det offentliga rummet i allmänhet, inte bara konst och design.

7. Nya forskningsresurser i form av professurer inom området kultur och hälsa vore en satsning för att ta till vara nya forskningsrön och omsätta dem i verkligheten.

8. Statens bidrag till Skådebanan runt om i landet ändras från att som idag stödja arrangörskap till att vara en brygga mellan näringsliv och kultur, så som Skådebanan i Västra Götaland verkar.

Generösa regler för sponsring och gåvor

Jämfört med många andra länder inom EU har kulturfinansieringen en hög offentlig andel. När utrymmet för ökad skattefinansiering varit begränsat eller saknats har det inneburit att kulturområdet saknat expansionsutrymme.

Sponsring av kultur ska utgöra ett viktigt komplement till andra finansieringsformer. Företags sponsring av kultur visar liksom enskildas gåvor och donationer ett engagemang för kulturen som staten ska uppmuntra.

Dagens skatteregler kring sponsring motverkar denna strävan. Reglerna är oklara och krångliga.

9. Kultursponsring ska betraktas som avdragsgill marknadsföring för företag. Lagtexten ska tydligare ange vad som är godkända kostnader.

10. Ideella organisationer ges bättre förutsättningar genom avdragsrätt för enskilda gåvor och donationer, som i de flesta andra EU-länder.

Kultur + skola = måluppfyllelse

Ansvar för det uppväxande släktets inskolning i det intellektuella livet vilar i första hand på familjerna. Utgångspunkten är inte vad stat och kommun kan tillhandahålla utan vilken bildningstradition den lilla världen förmedlar till den yngre generationen.

Därtill behövs en gemensam insats för att kompensera för olikheter i utgångsläget. Ett aktivt deltagande i den offentliga diskussionen om samhällets organisering och värdebildning ska inte vara förbehållen de mest verbala och välutbildade; medborgarskapet innebär en röst för alla. Det är grundbulten i det liberala demokratibegreppet. Politiken på kulturens och bildningens område syftar till jämlikhet vad gäller utgångsläget.

Grundläggande för den kulturella kompetensen hos unga människor är den språkliga träning som ger alla individer en förmåga att tillgodogöra sig mellanmänsklig kommunikation och samhällliga budskap. All vetenskaplig forskning visar att språkförståelse från spädbarnsåldern grundas på föräldrakontakt, vilket innebär att kulturpolitiken i individhänseende inte kan ses isolerad utan hänger ihop med familjepolitik och skolpolitik.

Det medför ett ansvar för privat och offentlig barnomsorg att aktivt medverka till kulturell träning av barnen och stöd till föräldrarnas insatser.

Alla grundskoleelever ska få del av professionellt kulturskapande i form av till exempel musik- och teaterföreställningar, konstutställningar, författarbesök och museiverksamhet, men också få möjlighet att prova på eget skapande. Att använda kulturyttringar som en del i skolans undervisning är ett mål som uttrycks i skollag och läroplaner. Ett kulturprocessat lärande kan bidra till att lärarna disponerar fler verktyg för ämnesinläring och eleverna får ta del av en mer varierad undervisning som bidrar till att de lämnar grundskolan med uppnådda kunskapsmål. "Skapande skola" ska även ses som en viktig skolpolitisk satsning.

Kulturutbudet i skolorna varierar kraftigt mellan kommunerna och även inom kommunerna. Den långsiktiga satsning som nu görs på landets skolor i form av ett statligt stöd till olika kulturella aktiviteter för skolbarn, "Skapande skola", kan bidra till en utjämning.

11. "Skapande skola" ska byggas ut till att omfatta hela grundskolan.

12. Läroplanens mål om elevers rätt till kultur ska uppfyllas i hela landet.

Internet: Skydda upphovsrätten

Användningen av Internet på kulturens område har befruktat kulturlivet i hela världen och givit kulturskapare nya arenor och distributionsmöjligheter. Det digitala skapandet har lett till utveckling av nya konstarter. Inte minst dataspelsindustrin har ökat explosionsartat både som konstform och näring.

Sverige ska vara en ledande Internetnation. En avancerad industri och datorkompetent befolkning innebär ökat välstånd och teknologisk utveckling även inom områden som miljö- och sjukvård.

Ett växande problem är dock den bristande respekten för upphovsrätten, kulturskaparnas immateriella skydd för det skapade verket. Det talar för motåtgärder i form av ökad information till hushåll och ungdomar om konsekvenserna av olaglig fildelning och skarpa sanktioner. Erfarenheter från övriga Norden visar att sådana åtgärder är möjliga att förena med bevarad integritet och proportionalitet.

Fler prejudicerande rättsfall är önskvärda för att Sverige inte ska fortsätta att vara en frihamn för pirater. Samtidigt har producenter ansvar för att utveckla legala alternativ på nätet.

Striden handlar inte främst om den enskildes rätt till kopiering för eget bruk utan om ett systematiskt och storskaligt missbruk för kommersiella syften; intrång i den kulturella äganderätten är ytterst till skada för svenska artister och författare, inklusive kopiering av läromedel.

Även det växande problemet med brott mot yttrandefrihetslagarna på nätet måste uppmärksammas. Förtal, hets mot folkgrupp och olaga hot ska beivras även på nätet och operatörerna måste känna ett ansvar för att lagarna följs.

Föräldrar har också ansvar för att de ungas datorbruk inte går ut över läxläsning och andra sociala aktiviteter. En fjärdedel av tonåringarna tillbringar mer än tre timmar om dagen på Internet, oftast ensamma och oftast pojkar, som i högre grad (46 procent) har egen dator än flickor (31 procent), enligt Medierådet (2006).

13. Skärpt lagstiftning är nödvändig för att bekämpa illegal fildelning, i enlighet med rättsutvecklingen i övriga nordiska länder.

14. Staten ska utöver ramlagstiftning och rättsorganens brottsbekämpning hålla sig borta från en marknad som präglas av fria avtal mellan upphovsrättsinnehavare.

Bättre regler för konstpolitiken

Det bildliga skapandet ska vara ett naturligt och framträdande inslag i hela samhällsmiljön. Statens konstråd ansvarar för att förvärva god samtidskonst till statens byggnader och andra lokaler för statlig verksamhet, medverkar till att konst tillförs även andra gemensamma miljöer och sprider kunskap om konstens betydelse för en god samhällsmiljö.

15. Minst en procent av kostnaden vid offentligt byggande ska gå till konstnärlig utsmyckning. Samma princip bör gälla på kommunal och regional nivå.

Det offentligas inköp av konst syftar även till att skapa arbetstillfällen för svenska konstnärer. Inriktningen på statens insatser för de professionella konstnärerna ska vara att de kan basera sin ersättning för utfört konstnärligt arbete på egen kommersiell verksamhet, inte främst på inkomster från a-kassa eller statliga bidrag.

Nuvarande skatteregler leder till att företag drar sig för att köpa samtidskonst. Det borde vara lika naturligt för staten att underlätta för och rekommendera företag att följa enprocentsregeln som man rekommenderar kommuner att göra. Avsaknaden av avskrivningsrätt för konstinköp gör att företagen hellre prioriterar inköp av designmöbler och prydnadsföremål än konst från verksamma konstnärer.

Avskrivningsrätt införs för företags inköp av konst. Avskrivningsrätten ska gälla originalkonst som köps in för första gången. För att undvika missbruk där skatteavdrag används i spekulationssyfte ska eventuell reavinst vid vidareförsäljning beskattas.

Konstgallerierna har väsentlig betydelse för konstnärerna och för deras möjligheter att öka efterfrågan och försäljning av konstverken. Det ligger därför i konstnärernas intresse att onödiga hinder för galleriernas verksamhet tas bort.

En viktig åtgärd för att underlätta för konstnärer att kunna leva på sin verksamhet är att förbättra momsvillkoren för konstnärer och gallerier. Beskattningen är beroende av vem som är säljare. Om det är konstnären själv, med en årlig försäljning under 300 000 kronor, är momsens noll procent. Över 300 000 kronor är momsens 12 procent. På försäljning via eget bolag eller gallerist är momsens 25 procent. För konsumenten är frågan om momsens på konstverk svår att förstå och utgör därför ett hinder i verksamheten.

16. Momssatsen för konstnärernas och konstgalleriernas försäljning ska göras enhetlig. Den huvudsakliga momssatsen på kulturområdet är idag 6 procent, vilket bör gälla även konstområdet.

17. Privata donationer har fått allt större betydelse för museers inköpskapacitet, en finansieringskälla som kan stimuleras genom ändrade skatteregler för avdrag.

18. Inom ramen för ökad offentlig upphandling av konst är det naturligt att man i offentliga miljöer tar sitt ansvar för en ökad satsning på konstnärlig design.

Utveckling av scenkonsterna

Publiken för teater, musik och dans utgör en spontan folkrörelse med över sex miljoner besök per år, plus en stor publik på amatörföreställningar. Det är mer än dubbelt upp mot den professionella fotbollen och tre gånger deltagandet i folkbildningens studiecirkel. Publikökningen under senare år har skett trots att biljettpriserna ökat betydligt mer än den allmänna prisnivån, vilket tyder på att det finns en stor efterfrågan hos publiken.

Vid våra nationalscener samlas en kritisk massa av kompetens och resurser med uppgiften att vårda vårt gemensamma arv men också att ompröva och förnya det. Scenerna ska vara ledande institutioner inom sina respektive områden och kunna hävda sig väl i jämförelse med de främsta motsvarigheterna utomlands.

Stockholm behöver på sikt en ny operabyggnad för att operan ska kunna fortsätta ge föreställningar på hög internationell nivå. Kostnaden för en ny byggnad beräknas till 4-5 miljarder kronor. Staten kan inte ensam ta ansvar för en sådan investering. Regeringens utredare Christina Rogestam föreslår en delad finansiering mellan staten, Stockholms stad, kringliggande län och näringslivet.

De musikinstitutioner på såväl nationell som regional nivå som idag tillhandahåller klassisk konstmusik måste få sin ställning tryggad. Strukturen är inte för alltid given, men en spridning av symfoni- och kammarorkestrar över landet eftersträvas. Länsmusik och regionala ensembler ska ha huvudansvaret för spridandet av orkestermusik och vår tids konstmusik till vårt lands olika delar.

De fria grupperna är viktiga för mångfalden, särskilt turnéverksamheten och den uppsökande verksamheten. Inte minst är detta fallet på dansens område där de svarar för mer än hälften av publiken och föreställningarna, trots att en större del av dem saknar statligt stöd. Utan deras insats skulle antalet scenföreställningar minska med närmare en tredjedel, för barn- och ungdom med cirka hälften. Grupperna har också stor betydelse för nytänkande och konstnärlig utveckling.

Kulturinstitutioner som får statliga bidrag ska granskas utifrån prestation, ekonomisk situation och kulturpolitiska prioriteringar. Områden som prioriteras är konstnärlig utveckling och satsningar på barn och ungdom. Förändringsbenägenhet och utvecklingspotential måste värnas, samtidigt som förutsättningarna för kontinuitet är rimliga.

19. Regeringen har gjort viktiga satsningar på utbyggnad av Teateralliansen och Dansalliansen och uppbyggnad av en ny Musikerallians. Denna samverkan mellan arbetsgivare, arbetstagare och trygghetsstiftelser utvecklar en ny anställningsform, som minskar skillnaderna mellan fast anställning och frilansanställning. Vi vill se en fortsatt utbyggnad av de tre konstnärliga allianserna.

20. Skattelättnader som ökar rörligheten på arbetsmarknaden och skapar fler jobb måste prioriteras. Ökad rörlighet stimuleras genom att arbetsgivaravgifter på reseersättningar och traktamenten tas bort.

21. Av Teaterförbundets medlemmar är endast tio procent egenföretagare. Det finns anledning att tro att samma låga andel gäller fler branscher. Därför ska entreprenörskap i utbildningarna stärkas med kurser i juridik, ekonomi och marknadsföring, obligatoriska vid högskolorna.

22. Scenkonsterna är ett naturligt inslag i skolans kulturförmedling. Möjligheterna till detta har ökat betydligt genom regeringens satsning på "Skapande skola".

23. Länsmusik och regionala orkestrar och ensembler övertar ansvaret för spridning av orkestermusik till landets olika delar. Det kommunala och regionala stödet ska uppgå till minst den nivå staten ansvarar för.

Museivärld i förändring

Museerna har två stora uppgifter, att bygga upp, vårda och bedriva forskningsarbete kring samlingar, samt att för en bredare allmänhet presentera samlingarna. Genom separatutställningar och samverkan med andra aktörer i Sverige och utomlands går det att kombinera det populära med det smalare.

24. Besök på statliga museer och arkiv ska vara avgiftsfria för barn och ungdom. Frågan om inträdesavgifter för vuxna ska avgöras av museerna själva.

25. Museistrukturen bör inte betraktas som låst för evigt. Nya behov uppstår, att väga mot sammanslagningar av äldre verksamheter. Ett dynamiskt synsätt innebär att nya projekt kan förverkligas, till exempel ett Nobelmuseum i samarbete mellan Nobelstiftelsen, Stockholms stad och näringslivet.

26. Statligt etableringsstöd för nya lokala museer får inte bli en del av en permanent finansiering.

27. Stora kulturvårdande institutioner som Nationalmuseum och Historiska museet har en särskild ställning och måste förstärkas för att kunna fylla uppgiften att garantera det svenska kulturarvets fortbestånd.

28. Forum för levande historia ska fortsatt granska och upplysa om såväl Förintelsen som kommunismens brott, i samverkan med föreningar och ideella organisationer. Efter en första fas och utvärdering bör tillföras medel för att sprida informationen till alla gymnasieskolor och fördjupa utbildningen av lärare.

Statens fastighetsverk äger och förvaltar ett tusental byggnader och anläggningar. Det är något som i ökad utsträckning kan utföras av företag, stiftelser och privatpersoner, vilket skulle kunna pressa höga hyreskostnader.

29. Fastighetsverket ska i ökad grad utsättas för konkurrens i upphandling av drift, underhåll och ombyggnad.

Förändrat stöd till litteratur/tidskrifter

Det råder ingen bokkris i Sverige; i volym har försäljningen ökat stadigt under 2000-talet och andelen frekventa bokläsare ökar.

30. I Kulturutredningens uppdrag ingår att klarlägga möjligheterna att omvandla delar av dagens titelstöd till fler tidsbegränsade författarstipendier. Anslag till klassikerutgivning och översättningar av facklitteratur behålls.

31. De statliga inkomstgarantierna för författare och konstnärer görs tidsbegränsade i takt med att nya beviljas.

32. Mandatperioderna i anslagsbeviljande instanser kortas för att öka omsättningen av beslutsfattare. Invalsprocesserna ska präglas av öppenhet och insyn. Såväl litteratur- som tidskriftsstödet ska präglas av genremässig och politisk balans.

33. Den lägre bokmomsen bevaras.

34. Genom läsfrämjande åtgärder fortsätter staten att bidra till Bokens särställning som skriftmedium. Det särskilda stödet till så kallad lättläst litteratur (LL) bevaras.

35. God tillgång till klassisk litteratur i skolorna och gedigen lärarkompetens inom området är att föredra framför kravet på officiella klassikerlistor, så kallad litterär kanon.

Vi älskar biblioteken

Biblioteken är en del av den kulturella infrastrukturen och dess bokutlåning är central för kunskapsspridningen. Det motiverar den stora kostnaden, cirka 3,5 miljarder kronor per år (2006). Men drift och policy är inte främst en statlig angelägenhet utan besluten om de över 7 000 utlåningsställena fattas bäst på kommunal nivå, i enlighet med subsidiaritetsprincipen.

Det utesluter inte ett statligt ansvar för bibliotekspolitiken i stort. Endast 95 av 290 kommuner har en fastställd biblioteksplan, vilket är föreskrivet i bibliotekslagen. Som Svensk biblioteksförning påpekat saknar, trots 5 000 skolbibliotek, uppåt en halv miljon elever i grundskolan ett bemannat skolbibliotek. Det bidrar inte till ansträngningarna att förbättra den sjunkande läsförståelsen i svenska skolor.

Även om siffrorna varierar mellan åren är det en oroande trend att antalet utlånade böcker sedan 1980 minskat från 76 miljoner till 59 (2006). Det gäller främst utlåningen av skönlitteratur för vuxna, men även barnboksutlåningen.

36. Tillgängligheten till folkbiblioteken har stor betydelse för användandet av resurserna. Ökat öppethållande kvällstid borde vara ett mål i alla kommuner, där förhållandena idag skiftar kraftigt.

37. Avknoppning/entreprenader stimuleras i syfte att utveckla verksamheten i friare former, med bibehållet fokus på det skrivna ordet.

38. Inköspolicyn vid offentliga bibliotek ska sträva efter politisk mångfald.

39. I skollagen stadgas att den kommunala skolan ska trygga elevernas tillgång till bibliotek. Det ska ske i samarbete med kommun- och folkbiblioteken. Friskolor har samma ansvar gentemot eleverna som kommunala skolor.

40. I linje med alliansregeringens mål att höja kvaliteten i utbildningen skulle en översyn av skolbibliotekens täckning och verksamhet ge underlag för extra åtgärder, i samklang med ambitionerna bakom "Skapande skola".

41. Boklån ska vara avgiftsfria. Tillkommande utbud, till exempel film och dataspel, kan av konkurrensskäl avgiftsfinansieras och öka de samlade resurserna.

Mediepolitik för mångfald

De privata radio- och tv-företagens framgångar hälsas med tillfredsställelse, som ett resultat av liberaliseringar under tidigare borgerliga regeringar och decennier av opinionsbildning för etableringsfrihet i strid mot inskränkningar och förbud. Privat public service (till exempel TV4, TV8, Axess) har på kort tid blivit ett värdefullt komplement till Sveriges Televisions utbud.

Det är positivt att nischkanalerna växer från låga nivåer, som ett tecken på ändrade tittarmönster från allmän-tv till special-tv. SVT:s sjunkande tittartidsandel, från monopolepokens 100 procent till neråt 30, är ett naturligt resultat av den ökade mångfalden för publiken. Desto viktigare blir det att SVT och SR slår vakt om kvalitet i utbudet och skiljer sig från de kommersiella konkurrenterna snarare än efterliknar dem (divergens, inte konvergens).

De är eternas nationalscener, av vilket följer tvånget för distributörer att tillhandahålla dem ("must carry"-principen). I företagens uppdrag ingår en skyldighet att i enlighet med avtalen med staten tillhandahålla en rad tjänster som inte tillgodoses av de reklamfinansierade företagen. SVT har ett särskilt ansvar för barnprogram av mer varierad karaktär än konkurrenternas.

Företagens målsättning att öka inköpen från externa producenter, nu även på radiosidan, välkomnas efter många år av moderat kritik mot den slutna produktionen under monopoltiden. En förebild är BBC:s mål att högst hälften av produktionen ska ske i egen regi, en fjärdedel läggas ut till fristående producenter och resterande fjärdedel upphandlas i konkurrens på lika villkor.

Vad gäller innehåll och drift i övrigt ska den politiska sfärens inflytande reduceras. En huvuduppgift är att värna den icke-kommersiella prägeln på programutbudet mot jakten på publiksiffror.

SVT och Sveriges Radio ska sträva efter att behålla sin egen respektive karaktär. Det behövs ökad mångfald i nyhetsrapportering, samhällsdebatt och utrikesbevakning, men det är inte en uppgift för riksdagen att reglera, utan för företagens ledningar att hantera under styrelsernas insyn.

42. Företagen ska stå fria från kommersiella bindningar: ingen reklam, produktplacering eller förfinansiering får förekomma, annat än begränsad och öppet redovisad sponsring i samband med evenemang som annars inte skulle kunna sändas.

43. Programinköp i SVT och SR ska ske på marknadsmässiga villkor.

44. Rollblandning undviks: nej till reklamfinansiering i SVT och SR, nej till public service-medel för privata kanaler.

45. Det politiska oberoendet stärks utan aktiva politiker i styrelserna. Ekonomisk, kulturell eller annan relevant professionalitet ska vara utgångspunkter för nominering till styrelseuppdrag.

46. Apparatskatten ("licensen") ersätts av finansiering via statsbudgeten. Som för andra kulturinstitutioner kan det ske utan att oberoendet påverkas eller förmågan till långsiktig planering minskar. Ett alternativ är direktfinansiering via frivilliga abonnemang.

47. Utbildningsradion, SR och SVT bör ha frihet till ökad administrativ bolagssamverkan. Radions särart som medium värnas.

48. I linje med avregleringen ersätts målet för produktion utanför Stockholm (55 procent) av målsättningen att hela landet ska speglas i programutbudet, med geografisk spridning av produktionen i en decentraliserad organisation. Det är programbolagens uppgift att avgöra hur målsättningen ska nås.

49. För att öka tillgängligheten i utbudet ska målet vara att alla program textas.

50. Utbudet för nationella minoritetsspråk garanteras.

51. Ett mål för reformeringen av radioområdet är att underlätta etablering av privat riksradio genom auktion av frekvensutrymme för nya nationella sändningstillstånd i syfte att åstadkomma konkurrens för Sveriges Radio.

52. För att bidra till en bättre lönsamhet i den privata lokalradion trappas koncessionsavgifterna ner i syfte att jämställa villkoren för gamla och nya stationer när avtalstiden går ut efter 2008.

53. Tidsreglering för reklamfinansierad radio och tv avskaffas. Det tillhör sändarföretagens frihet och ansvar att avgöra mängden i samspelet med publiken.

54. Närradion når via tusentalet tillståndsinnehavare dagligen över 200 000 lyssnare. Dess framtid ska säkerställas inom ramen för ett digitalt system.

55. Det är en rättvisefråga att alla skattebetalare i ökad utsträckning får ta del av den offentligfinansierade kulturen. Förmågan att göra goda sändningar (transmissioner) från de nationella scenerna utvecklas i samarbete mellan SVT, SR och privata aktörer.

56. Arkiven ska i ökad utsträckning göras digitalt tillgängliga för enskilda som en del av kulturarvet, med avgiftsfinansiering för bruk av upphovsrättskyddat material.

Avskaffas: presstödet/reklamskatten

Det är inte statens uppgift att i form av ett selektivt industristöd subventionera vissa privata producenter på andras bekostnad, särskilt inte på yttrandefrihetsområdet. Det är en linje som partiet drivit sedan den första presstödsutredningen 1965.

57. Presstödet, som uppgår till mer än en halv miljard kronor, avskaffas stegvis.

58. Presstödet finansiering, reklamskatten, avvecklas parallellt.

Nytt stöd till filmen

Filmkonsten utgör en skärningspunkt mellan konst och kassa, mellan djup och bredd. Ett bärande motiv för filmpolitiken är att slå vakt om vårt lilla språkområde. Men reformer behövs i ljuset av att biografbranschens krympning minskar underlaget för finansieringen.

59. En särskild filmutredning bör undersöka möjligheterna att omvandla dagens efterhandsstöd till ett tydligare matchningsstöd som står i proportion till producenternas egna insatser, kombinerat med en kvalitetspott.

60. Filmcensuren avskaffas. Den filmgranskning som kan behövas övertas i förekommande fall av justitiekanslern.

Kvalitet i folkbildningen

Vi lever i ett samhälle där det snabba informationsflödet ställer ökade krav på invånarna att hantera och bearbeta information. Gränsen mellan nära och långt borta suddas ut. De historiska perspektiven blir otydliga. Reflektionen får allt mindre utrymme. Kvalitet och fördjupning får stå tillbaka för kvantitet.

Det ställer nya krav på bildning i allmänhet och folkbildning i synnerhet. Här fyller studieförbund och folkhögskolor en viktig roll som alternativ till kommunal och statlig utbildning, inte minst på grund av sin folkrörelsekaraktär. För kunskapsamhällets behov av livslångt lärande är dessa institutioner centrala komplement till övrigt utbud av "andra chansens" möjligheter till personlig förkovran och integration, och bidrar till den pedagogiska mångfalden.

Studieförbunden bidrar till utbildningssamhällets ambition att föra vidare kunskaper från en grupp specialister till en bredare allmänhet, vilket är centralt för kulturarvets bevarande. Det utesluter inte en högre grad av självfinansiering från vuxna deltagare i kurser som inte direkt kan räknas som folkbildande, men som ändå av deltagarna bedöms som värdefulla för den egna utvecklingen.

61. Kvalitetssäkringen av användning av offentliga medel, som har ökat under alliansregeringen, ska säkerställa studieförbundens inriktning på folkbildning.

62. Anslagen till folkhögskolor förs över till utbildningsbudgeten.

Unga behöver kulturella mötesplatser

Dagens samhälle är föränderligt och erbjuder stora valmöjligheter. I en ombytlig miljö skiftar de ungas villkor ständigt.

I jämförelse med andra åldersgrupper har ungdomar ofta mindre inflytande över beslut som påverkar deras livsvillkor.

I få andra kulturer lever människor så segregerat som i Sverige: barn för sig, tonåringar för sig, förvärvsarbetande för sig, pensionärer för sig och de riktigt gamla för sig. Kulturlivet kan vara en arena för fler möten över åldersgränserna. På samma sätt kan främlingskapet mellan ungdomar från olika bakgrund minskas via kulturella mötesplatser där gemensamma intressen ökar den ömsesidiga förståelsen och toleransen.

Begreppet ungdomspolitik döljer att unga människor i första hand är individer med olika behov och önskemål, och att de lever i vitt skilda familjeförhållanden. Något som förenar är att ungdomar ofta har sämre tillgång till samma fritids- och kulturutbud som vuxna.

Målet är att undanröja hinder som är unika för unga, men att i övrigt verka för samma politik för egenmakt som vi vill ska genomsyra hela samhället. Utöver skolsatsningar är reformer på arbetsmarknaden, ökade möjligheter till egen bostad och ungdomars hälsa prioriterade områden i ungdomspolitik.

63. Särskilda ungdomssatsningar utformas så, inte minst när det gäller skatter och sociala avgifter, att ungdomars kulturella skapande likställs med det regelverk som gäller för idrotten, till exempel befrielse från sociala avgifter på ersättningar upp till ett halvt basbelopp per år.

64. Ökad sponsring av kultur riktad till ungdom ska underlättas. Fler sociala ungdomsprojekt i ideella organisationers regi kan bli möjliga genom generösare avdragsmöjligheter för gåvor och donationer.

Att ge ungdomar tillträde till de demokratiska institutionerna är en uppgift för partierna, inte stat eller kommun. Särskilda ungdomsparlament är ett exempel på skendemokrati, ett sätt att påstå att man lyssnar på de unga snarare än att de får en reell möjlighet att påverka.

65. Ungdomsstyrelsens uppgifter överförs till kulturdepartementet och organisationen Sveriges Kommuner och Landsting, exempelvis när det gäller stödet till de politiska ungdomsorganisationerna och allmänt arbete med ungdomsfrågor.

66. Forskning om ungdomsfrågor kan överföras till universitet.

67. Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU) är ett samarbets- och serviceorgan för ungdomsorganisationerna, som fullt ut bör bekostas av medlemsorganisationerna själva och inte belasta statsbudgeten.

Självständighet för idrottsrörelsen

Idrotten är med sina tre miljoner medlemmar den verksamhet som organiserar flest människor i Sverige. 600 000 ideellt arbetande ledare verkar i 22 000 föreningar. Ingen annan verksamhet engagerar så många ungdomar. 60 procent i åldern 7-20 år är engagerade inom den organiserade idrotten.

Idrotten ska agera självständigt och ha frihet att själv bestämma verksamhetens innehåll, inriktning och mål. Graden av egen finansiering inom idrotten måste bli större. Det minskar bidragsberoendet och ökar möjligheterna för idrotten att agera självständigt.

I regeringsdeklarationen utlovas fortsatt satsning:

”Idrotten spelar en stor roll i många människors liv vare sig man är aktiv utövare eller intresserad åskådare. Regeringen eftersträvar ett stabilt finansieringssystem och har förtroende för att idrottsrörelsen i större utsträckning kan avgöra hur medlen ska användas.”

Statens idrottsbudget för 2008 uppgår till 1,8 miljarder kronor, inklusive stödet från Svenska Spel. 500 miljoner kronor per år tilldelas satsningen ”Idrottslyftet” för att få fler att idrotta och fortsätta längre. Det ska också uppmuntra till ett intensifierat arbete för ökad jämställdhet inom idrotten.

Genom idrotten blir människor delaktiga i en positiv gemenskap som bidrar till fostran och utveckling och dessutom ger dem en bättre hälsa. Idrottsrörelsen verkar aktivt för alkohol-, drog- och rökfria miljöer. Idrotten bidrar även till friskvården genom att stimulera till regelbunden träning, friluftsliv och andra fysiska aktiviteter. Idrotten bidrar till integrationen.

Det ideella engagemanget i idrottsrörelsen ska inte styras av yttre politiska krafter. Dess största tillgång är värdet av medlemmarnas egna insatser och ideellt utförda arbete, särskilt bland ledarna.

Det är av stor betydelse att samhällets stöd inte cementerar de rådande tingens ordning. Nya former för idrottande ska ges samma möjligheter som gamla och välorganiserade.

Huliganism är ett växande samhällsproblem med våldsverkare som söker sig till idrottens attraktiva publikfester i syfte att förstöra. Många arrangerande föreningar är idag maktlösa

att agera på arenorna då möjligheterna att dokumentera och stänga av ordningsstörare är begränsade. Staten och idrottsvärlden måste i närmare samarbete skapa en väl fungerande ansvarsfördelning för att säkra idrottens fester från objudna gäster.

68. Arbetet mot dopning måste få fortsatt starkt stöd. Vår internationella partner är Wada, Världsantidopningsbyrån. Vi accepterar inte de förslag inom EU som vill skapa en ny samarbetsorganisation mot dopning.

69. Kampen mot tilltagande huliganism måste få effektivare verktyg. Idrottsrörelsen och rättsvårdande myndigheter måste också samarbeta bättre. Vi ska vara drivande i de internationella samarbetsaktionerna mot huliganer.

70. Arrangerande föreningar måste få det lagrum som behövs för att på egen hand kunna utestänga oönskade personer från sina arrangemang.

71. Av rättviseskäl bör idrottsanläggningar i skattehänseende (moms) behandlas på samma sätt, oavsett vem som har driftansvaret. Ett klarare regelverk krävs för att ge besked om vilka skatteregler som ska gälla för idrotten.

72. Det är önskvärt att Sverige förmår dra till sig fler internationella idrottsevenemang, till exempel vinter-OS, men kostnader och intäkter är i första hand en fråga för respektive arrangör.

Den svenska skolan är bland de sämsta i Europa när det gäller satsning på idrott. Syftet med idrottsundervisning i skolan måste vara att ge ungdomarna tillfälle till nödvändig fysisk aktivitet och ge dem möjligheter att pröva på ett brett spektrum av idrotter för att ge impulser till fortsatt eget idrottande.

73. Idrott och hälsokunskap behöver större utrymme i skolan för att stimulera till ökad motion för alla elever och motverka fetma.

74. Ett ökat utbud av skolor med en uttalad idrottsprofil är önskvärt.

75. För att förbättra möjligheten för människor med funktionshinder att redan i skolåldern kunna delta i olika idrottsliga aktiviteter ges ökat utrymme inom idrottsläroutbildningen för undervisning om de särskilda krav detta ställer.

Spelpengar till idrott och kultur

Den nuvarande regleringen av spelmarknaden, det statliga företagandet i Svenska Spel, finansieringen av idrottsrörelsen, samt problematiken kring spelmissbruk är frågor som i dagsläget är intimt förknippade på ett sätt som kan ifrågasättas.

I synnerhet det faktum att idrottsrörelsen i hög utsträckning är beroende av Svenska Spels årliga varierande vinst för sin finansiering, men också det märkliga i att staten är en av

flera aktörer på spelmarknaden samtidigt som man bestämmer spelreglerna. Dessutom agerar idrottsrörelsen själv i konkurrens med Svenska Spel på delar av spelmarknaden.

Ytterligare ett perspektiv på detta är hur den förra regeringen under många år gynnade det egna partilotteriet.

Till denna problembild ska läggas det faktum att spelmissbrukarna bedöms uppgå till en halv procent av dem som spelar, med ytterligare 1,5 procent i riskzonen. Statens stöd till dessa människor är alltför begränsat.

Sverige behöver en fungerande spelmarknad med konkurrens som gynnar konsumenterna inom ramen för en reglering som garanterar statlig tillsyn vad gäller konsumentskydd och ett socialt ansvarstagande.

76. Idrottsrörelsens beroende av spelintäkter bryts genom att idrotten i huvudsak finansieras via statsbudgeten.

77. AB Svenska Spel säljs. Halva intäkten eller delar överläts till en stiftelse med syfte att långsiktigt stödja svensk idrott ekonomiskt genom en årlig utdelning av en del av avkastningen.

78. Dagens spelmonopol ersätts av ett licenssystem som uppfyller EG-rättens krav genom att stå öppet för företag verksamma i Sverige eller något annat EU-land.

79. Lotteriinspektionen ges en mer självständig ställning att övervaka spelföretagens verksamhet och ansvara för licensgivning.

80. En särskild avgift införs för alla bolag som får licens för att ge minst samma intäktsnivå som nuvarande monopolsystem.

81. Nya regler för marknadsföring och tillgänglighet införs för att bättre än i dag skydda unga och andra riskgrupper.

82. Forskning och insatser mot spelberoende ska utvecklas.

83. Vid framtida omreglering ska hänsyn tas till föreningsrörelsens förutsättningar vad avser intäkter från spel- och lotteriverksamhet.

84. Tillståndsgivning ska för undvikande av otillbörligt gynnande av egna eller närstående lotterier inte handläggas av regeringen utan av en myndighet.

85. Allas rätt till hjälp mot spelberoende ska skrivas in i socialtjänstlagen och finansieras över statsbudgeten.

86. Förutsättningarna för ett kulturlotteri utreds.

Nytt avtal om kyrkoantikvarisk ersättning

Svenska kyrkan förvaltar idag en stor och viktig del av medeltidshistorien, såväl som ovärderliga konstskatter från det svenska rikets vagga på 1000-talet och de första århundradena därefter. De kulturskatter som svenska kyrkor utgör är inte bara av betydelse för de kyrkotillhöriga utan för alla medborgare. Staten måste därför även i fortsättningen bidra till att bevara det kyrkliga kulturarvet.

87. Ett nytt avtal träffas, när det nuvarande löper ut 2009. Långsiktiga åtaganden ska vägas mot förändringsbehov.

Bevara och utveckla svenska språket

Tillgång till språket är en förutsättning för att fullt ut kunna delta i det svenska samhällslivet. Språkkunskaper är en förutsättning för verklig integration. Det finns unga som växer upp i Sverige som i princip aldrig talar svenska. Hemma talas modersmålet, ofta även i vänkretsen. Elever som går i skolor eller förskolor där nästan ingen talar svenska döms på förhand till ett liv i utanförskap.

Det svenska språket utgör ett begränsat språkområde och statliga insatser behövs för att sprida kunskaper om det i världen.

88. Svenska görs till officiellt språk i lag, vid sidan av de fem erkända minoritetsspråken. Svenskan är ett enhetligt språk och ska inte relativiseras eller delas in i underspråk.

89. Svenskan bevaras som arbetspråk vid universitet och högskolor.

Utveckla samekulturens ställning

I Sverige finns cirka 20 000 samer. Idag ansvarar flera olika myndigheter och statliga organ för att slå vakt om kultur och minne. Med många små resurser och ett delat uppdrag finns en stor risk att frågor hamnar mellan stolarna.

Genom att föra över ansvar, befogenheter och budgetmedel till Sametinget ges större förutsättningar för en myndighet att värna språk och kultur, samt att kombinera bevarande med utveckling.

Nordiska museet i Stockholm har ett nationellt ansvar för den samiska historien och kulturen. Det bör överföras till en ny huvudman närmare samerna.

90. Sametinget ges nationellt uppdrag och ekonomisk ansvar att slå vakt om och utveckla den samiska kulturen, inklusive språk, med möjlighet att stödja produktion av litteratur och läromedel på samiska.

91. Attje fjäll- och samemuseum i Jokkmokk, en fristående stiftelse med flera huvudmän, får nationellt ansvar att som museum värna och lyfta fram den samiska kulturen.

Lika villkor för levande arkiv

Levande arkiv är en viktig del av det nationella minnet.

92. Riksarkivets förmåga att stödja enskilda arkiv bör stärkas.

93. Industri-, företags- och branscharkiv ska ha samma villkor som de folkrörelsearkiv som idag får offentligt stöd.

94. Statens ljud- och bildarkiv ska överta den arkivverksamhet som idag bedrivs av Filminstitutet.

Efter Framtidens kultur?

Stiftelsen Framtidens kultur grundades 1994 med medel från upplösta löntagarfonder. Syftet var att finansiera nyskapande kulturexperiment. Efter att kapitalet förbrukats har 800 miljoner kronor delats ut. Ett tidsbegränsat uppdrag går mot sitt slut, men behovet av riskkapital kvarstår.

95. Ökade intäkter i Svenska spel eller del av intäkter från försäljning av detta eller andra statliga bolag öronmärks som pengar till en ny kulturfond med uppgift att stå för såddkapital för kulturell förnyelse.

96. Allmänna arvsfondens utdelning, 300-400 miljoner kronor per år, bör i ökad utsträckning kunna ges till kulturella ändamål för barn, ungdom och funktionshindrade. Kulturdepartementet ges representation i arvsfondsdelegationen.

Kulturens globalisering är en positiv kraft

Kulturlivets internationalisering är en naturlig del av verksamheten på de flesta områden; blott barbariet var en gång fosterländskt. Influenser från olika länder och kulturer har av tradition korsbefruktat konsterna och stimulerat utövarna till rörlighet över nationsgränser, i allmänhet till gagn för tolerans och mångfald i arbetet på att öka den mellanfolkliga förståelsen, minska kulturklyftorna och underlätta integration.

Internationaliseringen sker naturligen via marknadskrafterna, i mötet mellan konsumenters nyfikenhet och producenters förmåga att tillgodose efterfrågan. Staten har ett ansvar att av språkskäl och för näringarnas expansion marknadsföra svenskt kulturliv utomlands via samordning mellan relevanta myndigheter.

En huvudaktör är Statens kulturråd, via de utstationerade kulturdiplomaterna, men också Exportrådet och Svenska institutet. I uppdraget till de fasta institutionerna ingår att tillföra verksamheten en internationell dimension och inspiration. Här bör även Europeiska unionen ses som en viktig kanal för att marknadsföra svenskt kulturliv.

I Europasamarbetet är mellanstatligt kulturutbyte och projektsamverkan naturliga inslag. Det gemensamma kulturarvet i Europa ska vårdas, men på den överstatliga nivån bör en strikt subsidiaritetsprövning utföras för alla förslag om EU-program på kulturområdet, i syfte att bättre förankra projekt på lokal nivå.

Under programperioden 2007-2013 har EU-kommissionen för första gången lagt fram en kulturstrategi som syftar till att främja kulturen som tillväxtfaktor och integrera den i EU:s förbindelser med resten av världen. Det är ett mål som vi moderater ställer oss bakom. EU har ingen lagstiftande roll i kulturfrågor och ska inte heller ha det.

EU stödjer kulturella samarbeten mellan medlemsländerna och uppmuntrar detta i form av finansieringsstöd till projekt. Detta är något som vi bör utnyttja i högre grad. Genom att delta i europeiska samarbetsprojekt kan vi kombinera våra satsningar i Sverige med det som görs på Europainivå och nå bättre resultat.

97. Kulturrådet ska stödja långsiktigt samarbete och utbyte med ett urval nationer och grupper, med prioritering av sådant utbud som har kvalitetsmässiga förutsättningar att hävda sig i den globala konkurrensen.

* * * * *

Vad får kulturen kosta? Frågan är felställd. Behoven är oändliga, liksom den mänskliga förmågan att skapa. Ramarna sätts av människans förmåga att tillgodogöra sig upplevelser, olika för olika individer efter egen preferens. Av detta följer att de ekonomiska ramarna för kulturskapandet ytterst sätts av hur stor del av sin tid och kassa som medborgarna vill sätta av.

I den partipolitiska rollen ligger dels att genom lagstiftning och regelverk säkerställa den konstnärliga friheten, dels att ställa offentliga medel till förfogande efter urvalsprinciper. I den processen behövs ett övergripande ekonomiskt ansvarstagande i kontrast till den i kulturpolitiken vanliga företeelsen att lova allt åt alla och prioritera allt.

I begreppet prioritering ingår också att skilja vad som är av riksintresse från det som är av lokalt intresse, så att beskattning/finansiering sker på rätt nivå. Vi prioriterar kvalitet och originalitet i kulturen.

Statens kulturbudget 2008

Huvudposter (miljoner kronor)

Folkbildningen	3 106
Riksmuseerna	1 316
Nationalscenerna	926
Regionerna (musik/dans/teater)	756
Idrotten	446*
Kyrkoantikvarisk ersättning	395
Riksarkivet/landsarkiven	319
Filmstödet	309
Konstnärerna	305
Fria grupper (teater,dans,musik)	149
Litteratur/tidskrifter/bibliotek	124

* totalt 1,8 miljarder kronor inräknat bidrag från Svenska spel

Den framtidsinriktade kulturen

Kulturpolitiskt avsnitt i det moderata handlingsprogrammet

Ett nyskapande och fritt kulturliv är en av grunderna för ett öppet samhälle. Det är kärnan i moderat kultursyn: kulturell mångfald stimulerar inte bara människans intellektuella och emotionella utveckling, utan bidrar också till att utveckla det civila samhället och det offentliga samtalet.

Kulturbegreppet är mångtydigt, från de klassiska konsterna till moderna kulturyttringar. Vad som är livskraftigt över tid i kulturskapandet avgörs i samspelet mellan de fria utövarna och dem som tar del av upplevelserna.

Processen ska inte vara politikerstyrd, och det är den inte heller i dag; det samlade betalda kulturutbudet finansieras till två tredjedelar direkt ur människors egna fickor.

Samtidigt har det offentliga grundläggande uppgifter; yttrandefrihet och upphovsrätt är förutsättningar för ett fritt skapande. Kulturarvet och de nationella institutionerna ska tryggas, ansvar tas för kulturminnesvård och arkiv. Kulturyttringar ska spridas över landet och göras tillgängliga för alla.

Det kulturpolitiska uppdraget innefattar också uppgiften att slå vakt om bildningsideal och kunskapskrav. I moderat kulturpolitik är kvalitet, effektivitet och mångfald ledstjärnor.

Public service-uppdraget ska innebära ett högkvalitativt programutbud med egen karaktär vid sidan av det breda kommersiella utbudet. Det behövs ökad mångfald i nyhetsrapportering, samhällsdebatt och utrikesbevakning.

Skolan har en central roll som kulturförmedlare. Bildningens roll i skolans kunskapsuppdrag ska stärkas för att ge eleverna såväl kulturell förankring som öppenhet för nya kulturerfarenheter.

Alla elever ska ges chansen att träna sina kulturella färdigheter och ta del av undervisning kopplad till kulturupplevelser. Det kan utjämna villkoren för elever från studieovana hem eller från hem där språket sätter hinder.

Allt fler uppdragstagare försörjer sig i företagsform på konstnärlig verksamhet. Förutom reformer av beskattning och trygghetssystem kommer den utvecklingen att kräva entreprenörskunskap även i de konstnärliga utbildningarna.